

TOELICHTING bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd dorpsgezicht in de gemeente WASSENAAR.

31-03-67

Het beschermde dorpsgezicht omvat het op de bijgevoegde kaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg, tek. nr. 113) door een stippellijn begrensde gebied.

ID 1652
C-2

In het aan natuurschoon zeer rijke villadorp Wassenaar vormt de oude dorpskern bij de Hervormde kerk een bijzonder accent. Ten zuidoosten van deze, uit de late Middeleeuwen daterende kerk is het dorpspleintje gelegen, dat door zijn afmetingen, het be-loop der gevelwanden, de nog gave bestrating en de boombeplanting, naast een grote intimiteit ook uit het oogpunt van historisch dorps-schoon een grote waarde bezit. Is de vormgeving van dit dorpsplein, het Plein, weinig doctrinair, juist het "toevallige" in de aanleg hiervan verleent dit stedenbouwkundige element, mede gezien de ligging ervan t.o.v. de Hervormde kerk, een bijzondere bekroning.

Van de gevelwanden van het Plein is de zuidwestelijke de belangrijkste. Op de hoek bij de Langstraat ligt het z.g. Baljuwhuis (Plein nr. 1), een statig woonhuis met een hardstenen stoep en een sobere, doch zeer stijlvolle ingangspartij. Naast het Baljuwhuis, door middel van een tuinmuur langs het pleintje hiermede verbonden, ligt het v.m. koetshuis van het eerder genoemde pand, dat evenals het belendende pand op de hoek van het Plein en de Duinrellweg, de huidige Openbare leeszaal en bibliotheek, een voorbeeld vormt van eenvoudige, doch goede historische architectuur. In dit opzicht zijn evenzeer van belang de panden Plein 12 en 12a aan de tegenover liggende zijde van het dorpsplein. De twee huizen in deze wand aan de kerkzijde zijn architectonisch niet belangrijk; deze storen evenwel niet in het straatbeeld. Hetzelfde mag gelden voor het hotel-restaurant, dat een groot deel van de derde wand van het Plein inneemt. Naast het Baljuwhuis is de Gang gelegen, waarvan de westelijke zijde begrensd wordt door de fraaie tuinmuur langs de zeer diepe tuin achter het Baljuwhuis. De Gang leidt naar een kleine ruimte, omsloten door bescheiden bebouwing, waarvan het uit de 17de eeuw daterende, aan de tuin van het Baljuwhuis grenzende gebouwtje uit historisch oogpunt van belang is, niet alleen

wat betreft het bouwwerk zelf, doch tevens door de ligging ervan aan het einde van de Gang, waardoor het straatbeeld daar ter plaatse gezien vanaf het Plein visueel wordt begrensd. De lage huisjes aan de oostzijde van de Gang vormen qua afmetingen mede een waardevol contrast met het aan de andere zijde van de Gang gelegen Baljuwhuis. Eenzelfde contrast wordt gevonden bij de bebouwing aan de Duinrellweg ten opzichte van de Hervormde kerk.

Bij de bepaling van de begrenzing van het dorpsgezicht ex art. 20 van de Monumentenwet is uitgegaan van de Hervormde kerk en van de bebouwing aan het Plein met als belangrijkste "hoeksteen" het Baljuwhuis. Vervolgens zijn de Gang met de hieraan gelegen bebouwing en de Duinrellweg in het gezicht betrokken. Voor de begrenzing aan deze zijde van het dorpsgezicht is de zuidwestelijke begrenzing aangehouden van het gebied in het uitbreidingsplan in onderdelen "Spinbaan" waaraan bij Koninklijk Besluit van 26 juli 1963, nr. 31, goedkeuring is onthouden. Het belang van een goede situatie van de Hervormde kerk heeft er voorts toe geleid de zogenaamde brinkruimte tussen de Kerkhoflaan en de Storm van 's-Gravesandeweg, alsmede de hierop aansluitende bebouwing aan de Berkheistraat in het beschermde gebied op te nemen. Ter hoogte van de Schoolstraat is de grens van het dorpsgezicht getrokken langs het pand Schoolstraat nr. 5, de v.m. dorpsschool met een uit 1746 daterende gevelsteen. De begrenzing van het gezicht sluit vervolgens bij de voormalige pastorie aan op de grens die achter de bebouwing aan het Plein is gelegen.

Het karakter van het Plein te Wassenaar met de onmiddellijke omgeving hiervan rechtvaardigt een uiterst voorzichtige behandeling bij het treffen van stedenbouwkundige maatregelen, waarbij op de voorgrond gesteld mag worden, dat wijzigingen in de dimensionering, zowel van de bebouwing als van de "ruimte" onherroepelijk zullen leiden tot een sterke aantasting van het dorpsbeeld, dat zijn waarde vooral ontleent aan de intimiteit en de elementen van verrassing, die in de aanleg besloten liggen.